

*Процесуальний порядок та
особливості використання
спеціальних медичних
знань на досудовому
розслідуванні*

З агентом Ейвон
в темному провулку
затято бився маніяк.
І зрештою купив
дві туші
і лак.

Систематичне і продумане вчинення злочинів призводить до професіоналізації злочинця, набуття ним відповідної кваліфікації та спеціалізації, що ускладнює виявлення, розкриття, припинення і попередження злочинної діяльності

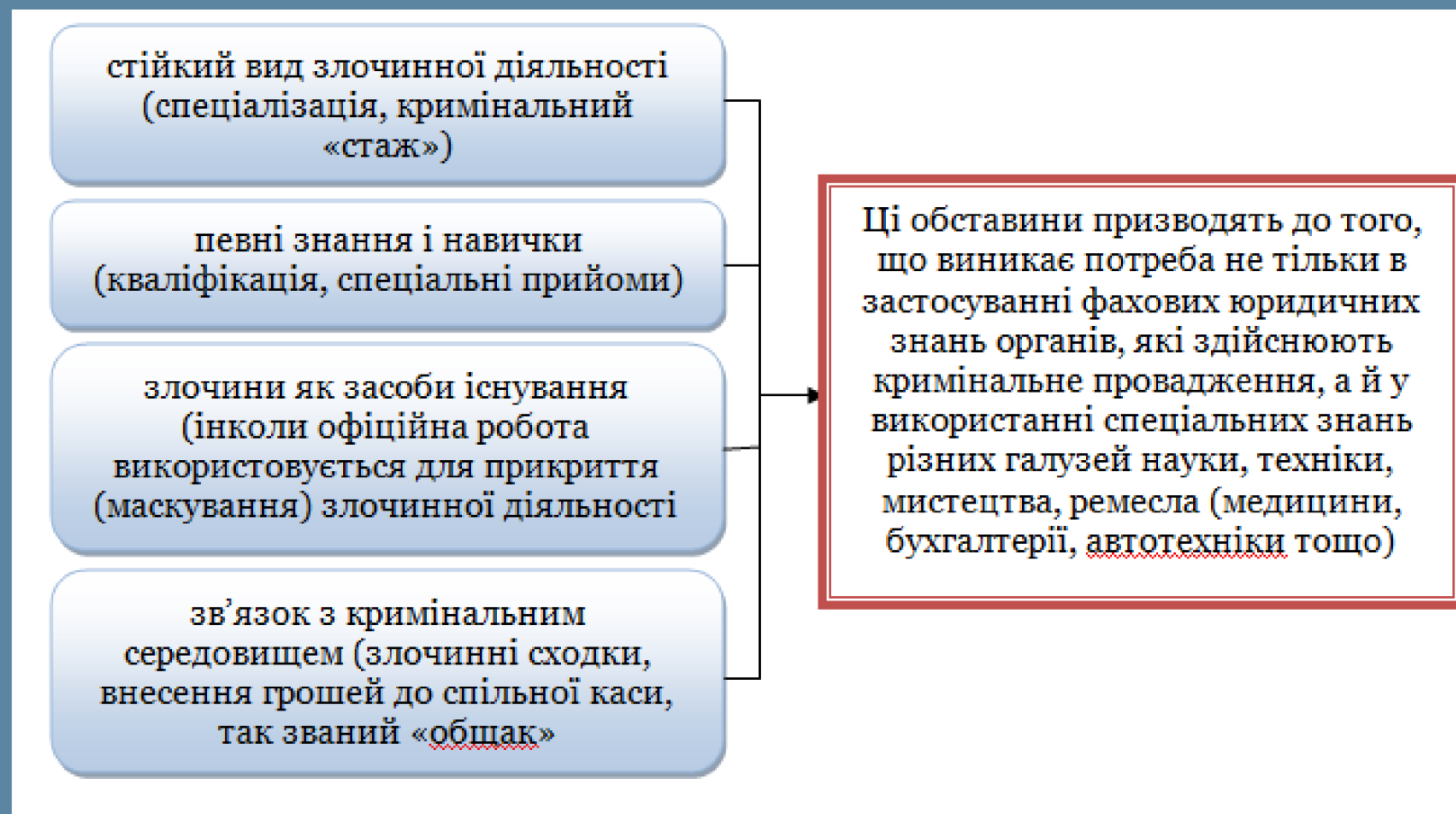

кримінальний професіоналізм

різновид злочинної діяльності, яка є для суб'єкта джерелом засобів існування, потребує необхідних знань і навичок для досягнення кінцевої мети і зумовлює певні контакти з антигромадським середовищем

професіоналізм
містить такі ознаки

*Проведені емпіричні дослідження
показали, що слідчі
Національної поліції України*

68,5 %

вважають рівень своїх спеціальних медичних знань недостатнім для їх використання при проведенні слідчих (розшукових) дій

60,8 %

підтвердили факт залучення спеціалістів – медичних працівників або судово-медичних експертів до участі в слідчих (розшукових) діях

Набуті під час навчання у вищих навчальних закладах знання з основ медицини та домедичної допомоги слідчий може використовувати лише для

організації
проведення
слідчої
(розшукової) дії

вибору фахівця з
необхідною
спеціалізацією,
кваліфікацією,
освітою, досвідом
роботи

грамотного
формування
переліку питань

грамотного
формулювання
запитань до
експерта або
спеціаліста

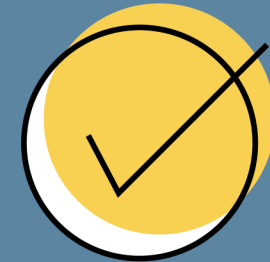
АЛЕ НІ В ЯКОМУ РАЗІ НЕ ЗАСТОСОВУВАТИ ЦІ ЗНАННЯ ПЕРСОНАЛЬНО, ЗАМІНЮЮЧИ ПРИ ЦЬОМУ СОБОЮ ЕКСПЕРТА АБО СПЕЦІАЛІСТА ТА/АБО ВИКОНУЮЧИ ЇХ ФУНКЦІЇ

Необхідність
використання
спеціальних
медичних знань
при розслідуванні
кримінальних
правопорушень
зумовлена

складністю та специфікою
процесу доказування

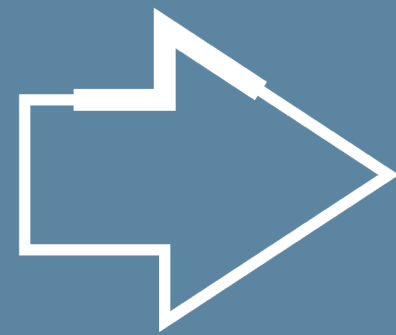
неможливістю
розслідування деяких видів
кримінальних
правопорушень без
залучення носіїв
спеціальних медичних
знань

Необхідність використання спеціальних медичних знань залежить не від виду кримінального правопорушення, а від конкретних обставин його вчинення

ОСНОВНІ ЦІЛІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ

сприянні повному і швидкому розслідуванню злочинів

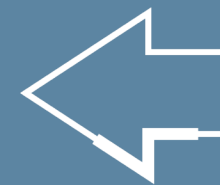
встановленні істини у кримінальному провадженні

дослідженні певних об'єктів і явищ

отриманні необхідних відомостей для встановлення обставин, що мають значення для правильних та обґрунтованих рішень у справі

сприянні виявленню, фіксації і вилученню доказів та з'ясуванні спеціальних питань, що виникають при проведенні слідчих (розшукових) дій

розробці технічних і тактичних засобів та методів збирання доказів

Своєчасне й обґрунтоване використання спеціальних медичних знань для пошуку, виявлення, вилучення, фіксації, дослідження матеріальної інформації суттєво розширює можливості виявлення фактів, необхідних для оцінки доказів у межах досудового розслідування кримінальних правопорушень

Після прийняття 2012 року Кримінального процесуального кодексу України відбулися зміни в законодавстві щодо правового регулювання участі спеціаліста й експерта в кримінальному провадженні

Новелами
чинного
процесуального
законодавства
стало те, що

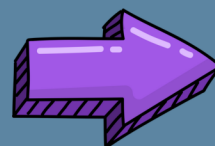

спеціаліста й експерта визначають як учасників
кримінального провадження

проведення експертизи стає
неможливим до моменту порушення кримінального
провадження

На початковому етапі розслідування часто постає необхідність призначення судових експертиз і використання спеціальних знань в інших формах для вирішення питань, пов'язаних з отриманням інформації про особу злочинця й обставини вчинення злочину

Дані, отримані внаслідок
здійснених досліджень, надають можливість
обмежити коло слідчих версій і правильно
визначити напрями розслідування в
кримінальному провадженні

Допомогу слідчому та суду спеціальними знаннями досвідчені особи, відповідно до норм чинного кримінального процесуального законодавства України, можуть надавати у двох основних формах

*допомога
спеціаліста*

використовують
для проведення
різних видів
слідчих дій

*проведення судової
експертизи*

полягає у
проведенні такої
слідчої дії, як
судова експертиза

Досудове розслідування чи судовий розгляд кримінального провадження – це колективна діяльність

Важливим фактором,
що впливає на результати будь-якої
колективної праці, є

правильно організована
й уміло здійснювана
взаємодія між її
учасниками, а саме між
судовим експертом та
іншими
учасниками
кримінального
провадження

Судовий експерт у цих відносинах посідає особливе
місце

це зумовлено його незалежним процесуальним
становищем, специфікою завдань, які ставить перед
ним слідчий (суд), рівнем відповідальності за
результати власної діяльності

Судового експерта залучає слідство (суд) до виконання завдань, яким притаманні невизначеність чинників, що впливають на інформаційні процеси, неповнота вихідних даних, а також брак детермінованих алгоритмів розв'язання

Такі завдання виконують методами судових експертиз

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ МОЖЕ ВІДБУВАТИСЬ У
ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ТА НЕПРОЦЕСУАЛЬНИХ ФОРМАХ

найбільш застосованою формою використання спеціальних медичних знань під час здійснення кримінального провадження є судово-медична експертиза

брали участь у такій слідчій (розшуковій) дії як судово-медична експертиза

96,7 %

експерти

брали участь як спеціалісти в інших слідчих (розшукових) ді

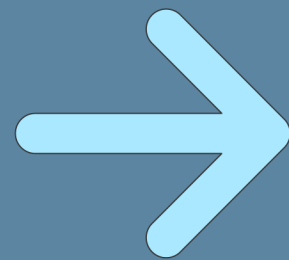
54,2 %

до моменту внесення відомостей в ЄРДР, задля встановлення наявності підстав для порушення кримінального провадження, слідчий або прокурор можуть звернутись за консультативною допомогою до спеціаліста або експерта

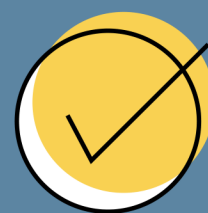
Застосування спеціальних медичних знань на стадіях досудового розслідування та судового розгляду регулює кримінальне процесуальне законодавство України, що не обмежує кола слідчих дій, до участі в яких можуть залучати спеціаліста в галузі медицини, хоча й передбачає випадки обов'язкового залучення судово-медичного експерта, а коли неможливо – лікаря, для зовнішнього огляду трупа й ексгумації

З огляду на закріплені в КПК слідчі (розшукові) дії та окремі випадки залучення спеціаліста – медичного працівника (лікаря) або судово-медичного експерта фахівці в галузі медицини залучаються до проведення в основному для

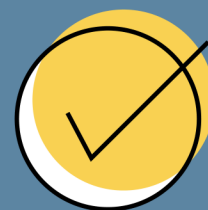

- ✓ огляду місця події та огляду трупа
- ✓ ексгумації
- ✓ освідування
- ✓ слідчого експеримент
- ✓ отримання зразків для експертизи
- ✓ проведення експертизи
- ✓ проведення експертизи
- ✓ проведення слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи

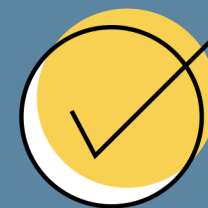
**Згідно зі ст. 242 КПК,
залучення експерта
для проведення
експертизи є
обов'язковим з метою**

встановлення причин смерті

тяжкості й характеру тілесних ушкоджень

віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості, а також для встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених ст. 155 КК України

Закон зобов'язує слідчого під час проведення допиту неповнолітнього свідка за необхідності залучати лікаря (ч. 1 ст. 227 КПК України)

Судово-медичного експерта (або за його відсутності лікаря) в обов'язковому порядку залучають під час зовнішнього огляду трупа або проведення ексгумації тіла

Згідно з ч. 2 ст. 241 КПК України, освідкування здійснюють на підставі постанови прокурора, а за необхідності – за участі судово-медичного експерта чи лікаря

Відповідно до ч. 2 та 3 ст. 71 КПК України, спеціаліста-медика можуть залучати сторони кримінального провадження під час досудового розслідування для надання безпосередньої допомоги. У процесі судового розгляду сторони кримінального провадження заявляють клопотання про залучення спеціаліста або використовують його пояснення й допомогу

Спеціалістів-медиків, а саме лікарів з різних напрямів медичної діяльності, залучають під час проведення слідчих (розшукових) дій

в допиті як неповнолітніх, так і повнолітніх осіб, які страждають на певні захворювання, а також в інших слідчих діях:

пред'явлення особи для впізнання

пред'явлення трупа для впізнання

огляду

слідчого експерименту

освідування особи

отримання зразків для експертизи

Участь у кримінальному процесі спеціаліста, експерта має важливе, іноді вирішальне значення для справи. Їх показання і висновки містять фактичні дані, які підлягають аналізу, співставленню з іншими матеріалами і є підставою для висновків щодо обставин справи